LINGUISTIC CONSIDERATIONS ON ROMANIAN PHYTONIMS CREATED WITH THE TERM „DRAC" (DEVIL)

Radu Drăgulescu

Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Our paper aims an inventory, an interpretation and a statistical analysis of the Romanian phytonims created with the term „drac" (devil) and how it is reflected in our ethnobotany. This term designates usually a pure evil male entity, and by extrapolation it may appoint a sinner or a cruel man. For a long time taboo phenomenon was a rich source of expressivity, people inventing and using substitutes of this designation, fearing invoking evil. Lately funny names are used and over time they may indicate a playful, tricksy, clever man.

Keywords: drac, devil, Romanian phytonimy, linguistic imaginary, connotation, denotation

La baza analizei noastre stă colaborarea noastră cu Constantin Drăgulescu, *Dicţionarul explicativ al fitonimelor româneşti*[1] care completează substanţial *Dicţionarul* lui Borza[2], ce cuprinde pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săseşti, germane, franţuzeşti, engleze, ruseşti, ucraineene, sârbeşti, bulgăreşti, turceşti, 10.906 nume româneşti de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicţionarului explicativ al fitonimelor româneşti*, Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor româneşti de plante cunoscute la 21.839 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparţin unui număr de 3.227 specii de plante indigene şi exotice, spontane (sălbatice) şi cultivate. La acestea se adaugă 3.070 nume de soiuri şi 612 termeni care desemnează de părţi (organe) de plante. Astfel fitonimia românească, cunoscută în momentul de faţă, însumează 25.521 de termeni.

Între fitonimele româneşti am identificat un număr de 69 care sunt create cu ajutorul termenului „drac" cf. gr. drákon „drac", lat. draco „dragon, balaur, şarpe". Ele sunt enumerate

[1] Constantin Drăgulescu, Dicționarul explicativ al fitonimelor românești, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, 2010 (în reeditare cu adăugiri și revizuiri).
[2] Al. Borza, Dicționar etnobotanic, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

mai jos, alfabetic, precizând la fiecare denumirea ştiinţifică și pot fi grupate, din punct de vedere lingvistic, în cel puţin cinci categorii.

Doar șapte denumiri sunt concentrate într-un termen unic: *dracă, dracena, dracilă, dracon, drăcoiacă, drăcuşor, îndrăcită*.

Celelalte se compun din doi sau mai mulţi termeni. Dintre acestea, unul singur prezintă configurația substantiv în nominativ + altul în acuzativ (un atribut substantival prepoziţional): *muşcat de drac* (cu sensul de mușcătură, așa cum se și numește planta în alte zone: *muşcatul dracului*).

Cele mai multe (59) s-au format prin compunerea a două substantive, primul la nominativ, al doilea cu valoare de atribut genitival: *ardeiul dracului, barba dracului, buretele dracului, buruiana dracului, busuiocul dracului, capul dracului, caşul dracului, căcatul dracului, călcâiul dracului, căruța dracului, cânepa dracului, chica dracului, cimpoiul dracului, coada dracului, coasta dracului, copilul dracului, cornul dracului, dintele dracului, fasolea dracului, floarea dracului, ghiara (sic!) dracului, hățul dracului, hribul dracului, iarba dracului, pielea dracului, mărul dracului, mătasea dracului, muşcata dracului, muşcatul dracului, napul dracului, ochiul dracului, opinca dracului, orzul dracului, ochiul dracului, pana dracului, părul dracului, pita (pcita) dracului, pipa dracului, pitacul dracului, pomul dracului, pula dracului, puşca dracului, puța dracului, ruşinea dracului, sacaua dracului, salata dracului, salba dracului, sângele dracului, scaiul dracului, scara dracului, scârna dracului, scuipatul dracului, spasul dracului, spata dracului, spinele (spinul) dracului, spința dracului, tămâia dracului, tortul dracului, tutunul dracului*.

Nu am identificat nici un fitonim în alcătuirea căruia să fie asociate un substantiv în nominativ şi un adjectiv cu funcţie de atribut, care să evidenţieze calitatea: *drăcos, îndrăcit* ş.a.

Trei fitonime sunt realizate prin compunere dezvoltată, indicând habitatul plantelor: *muşcatul dracului de câmp, muşcatul dracului de pădure, scaiul dracului de munte*. Acești termeni nu au fost analizați separtat, întrucât se numără printre speciile numite generic *muşcatul dracului și scaiul dracului*.

Unele fitonime compuse se dovedesc a fi (cvasi)pleonastice, precum *spinele dracului* cf. sl. dračĭ „mărăcine” (*Eryngium campestre*).

Ardeiul dracului *(Polygonum hydropiper)*: ardei < a arde, cu sensul a pişca (< lat. ardere), redând gustul iute al fructelor unor soiuri ale speciei *Capsicum annuum*, considerat al

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

dracului (drac cf. gr. drákon „drac”, lat. draco „dragon, balaur, şarpe”) din cauza gustului foarte iute.

Barba dracului *(Cuscuta epithymum)*: planta arată ca o barbă (< lat. barba) încâlcită şi pentru că parazitează alte plante i s-a spus „a dracului”; francezii îi spun barbe de moine „barba călugărului”;

Buretele dracului (*Boletus satanas*): posibil calc după numele ştiinţific;

Buruiana dracului (*Bromus secalinus, Echinops sphaerocephalus, Nicotiana tabacum*): specii considerate drăceşti, prima fiindcă este o buruiană care invadează semănăturile, a doua fiindcă înţeapă (aici am putea avea influenţa sl. dračĭ „mărăcine”), iar a treia este tutunul, „născocit de drac” în opinia oamenilor din popor;

Busuiocul dracului (*Galinsoga parviflora*): numit astfel fiindcă este o buruiană foarte răspândită în culturi, dând de furcă oamenilor precum dracul. Germanii îi spun şi ei Teufelskraut „buruiana dracului”;

Capul dracului (*Dracocephalum austriacum, Trifolium pratense*), ***capul dragonului*** (*Dracocephalum austriacum, Dracocephalum moldavicum*), conţine substantivul cap, plantele având inflorescenţe ori fructe mai mult sau mai puţin rotunde, capituliforme. Fitonimul capul dracului în cazul speciei *Dracocephalum austriacum* este un pseudocalc după numele genului (gr. drákon „balaur” şi kephalé „cap”, aluzie la aspectul florii). Capul dragonului este un calc după nume străin, căci în multe limbi fitonimele au aceeaşi semnificaţie, dată de aspectul florilor ca un cap, ca o gură de balaur sau dragon. Inflorescenţele de trifoi sunt numite şi ele capul dracului şi capul popii (< sl. popŭ) conform unei mistici şi mitologii populare.

Caşul dracului (specie neidentificată a cărei rădăcină s-a folosit contra durerilor de măsele, C. Drăgulescu a determinat-o cu siguranţă ca fiind *Ononis spinosa*), < caş, considerat ca derivând din lat. caseus „brânză” dar există şi v.ind. k(a)şu „aliment, caş”. *Ononis spinosa* este caşul dracului fiindcă are spini puternici (cf. i.-e. *dara-k- „a agăţa, a sfâşia”, din care v.ind. daraka „care rupe, care sfâşie, care deşiră” şi rom. darac, bg., scr. darak, ngr. taráki, tc. tarak, darak „unealtă cu dinţi pentru scărmănat şi pieptănat lâna, cânepa, inul” dar şi sl. dračĭ „mărăcine”.

Căcatul dracului (*Ferula asa-foetida*): subst. căcat „fecale” < lat. cacatus (dar a căca poate fi prelatin, existând, pe lângă lat. caco, cacare şi gr. kakkaó, irl. caccaim, rus. kakatj, macedorom. cac, din rad. i-e. *kakka „a (se) căca”). Plantele au miros neplăcut, evidenţiat şi în numele ştiinţific al primei specii (*foetida* „fetidă”). Posibil să existe legende care să explice

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

de ce tocmai fecalele dracului, dar după părerea noastră avem a face cu un calc după germ. Teufelsdreck „căcatul dracului".

Călcâiul dracului (*Menyanthes trifoliata*): planta are rizomul ca un călcâi (< lat. calcaneum).

Căruţa dracului *(Eryngium campestre, Salsola kali)*: fitonimul denumeşte două specii care în faza de diseminare se desprind de sol şi sunt rostogolite de vânt - în alte locuri se numesc (şi) scaiul vântului, rostogol, tăvăluc (germanii spun unor specii de *Salsola* Steppenläufer „alergătorul stepei"). Căruţa ar putea proveni din lat. *carrucia (carruca) cf. lat. carrus „car", dar putem raporta termenul şi la un radical din aceaşi temă cu v.ind. kar „a merge, a mişca, a conduce". Substantivul drac este aici o etimologie populară fie după sl. dračĭ „mărăcine", fie după un termen prelatin apropiat v.ind. daraka „care rupe, care sfâşie, care deşiră" (cf. şi rom. darac „scărmănătoare"). Plantele acestea, ca şi Dracila (*Berberis vulgaris, Lycium barbarum, Xanthium spinosum*) şi Draca (*Paliurus spina-christi, Xanthium spinosum)* agaţă, sau sfâşie. Am putea presupune, fiind vorba de plante spinoase, că, de fapt, căruţa a fost iniţial car(u)sa, fitonimul putând fi celtic, ca toponimul celtic Carsium, din rad. i.-e.*(s)ker-, ca şi rom. cârşie „colţ de piatră, stâncă" ori din rad. *kel-a- „a lovi, a tăia, a spinteca, a rupe". Potrivit pentru cele două specii de mai sus este şi rad. i.-e. *(s)ker- „a sălta, a se învârti" din care avem în rom. cărăşel, numele unui dans popular cu mişcări vioaie, poate şi căluşer (dans care iniţial a putut purta numele căruşer). *Salsola kali* se mai numeşte şi săricică, sărigea de la terenurile sărături oase pe care creşte, dar poate şi sub influenţa verbului a sări. *Eryngium campestre* are şi numele sperioasă, fugaci, schin care fuge şi salata dracului, ultimul fitonim având sens peiorativ ori cuvântul salată derivă din verbul a sălta. E posibil ca şi denumirea dacică a acestei plante, sikupnux (sikupnex) să aibă aceeaşi semnificaţie, căci i.-e *k'ik „a sălta, a sări"[3].

Cânepa dracului *(Cuscuta spp, Lycium barbarum)*: se consideră că vine dintr-un presupus lat. *canapa, *canepa (din care şi it. canapa), dar mai plauzibil este să comparăm fitonimul românesc cu v.ind. kanapa „cânepă", însemnând, probabil, ca şi v.ind. çana (planta textilă *Crotalaria juncea*) > ind. kenna, janapa, ganja şi shana. Arabii au coresp. kannab, qinnab (asemănător sumer. kunibu) din care gr. cánnabis (la Herodot) şi numele ştiinţific *Cannabis*. A. Walde (şi alţii) consideră numele plantei de origine scitică. Plantele poartă

[3] Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga", 2000.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

această denumire a se asemăna cu aceasta, pentru că au aspect de fire sau fiindcă în spini rămân peri din blana animalelor.

Chica dracului (specie neidentificată, în opinia lui C. Drăgulescu posibil să fie *Cuscuta spp*.), < chică „părul capului, plete" (< sl. kyka, scr. kika).

Cimpoiul dracului *(Lasiosphera gigantea)* < rom. cimpoi „instrument muzical de suflat" (> magh. csimpolya). Avem a face cu o ciupercă umflată ca un cimpoi, motiv pentru care mai este numită şi burduş (< rom. burduf). Termenul cimpoi poate fi comparat din punct de vedere fonematic, dar şi semantic, cu rom. ţimbal(e), ţambal (< lat. cymbalum). Putem presupune evoluţia dintr-un lat. *centipollium (< lat. centipellium) „stomac al rumegătoarelor". Considerăm însă că, mai curând, termenul cimpoi provine dintr-o temă comună cu ciump „ciot, ciut", ciumpan „trunchi retezat, buştean", ci(u)mpav „ciuntit, retezat" (it./ven. ciompo „ciung", ciampa „şchiop"), cu referire la tuburile („cioturile") instrumentului. Legătura o sugerează celălalt nume al cimpoiului, gaidă şi faptul că pentru termenul craci avem sinonimele gaide sau gaibe. Altfel spus cimpoiul ar fi putut fi numit astfel după tuburile ("cracii") conectaţi la burduf (un fluier sau carafă, hangul mare şi hangul mic). Explicaţia ar fi valabilă şi pentru intrumentul chilian şi perunez sampoñia, asemănător naiului. Cimpoi şi sampoñia sunt în legătură cu gr. symphone, lat. symphonia, it. zampogna. În credinţa populară un astfel de „cimpoi", apărut peste noapte în iarbă, nu putea fi decât al dracului.

Coada dracului (*Potentilla anserina, Potentilla reptans*): plantele sunt numite astfel din cauza stolonilor cu care se întind/răspândesc „ca dracu" ori sunt ca nişte sfori ale dracului; în cazul speciei *Potentilla anserina* poate fi vorba şi de o etimologie populară după numele coada racului.

Coasta dracului, coasta vrăjmaşului *(Asparagus officinalis)* < coastă (< lat. costa), drac, vrăjmaş (< vrajbă < sl. vražda), aici tot cu sensul drac, diavol. Fitonimul redă fie morfologia şi culoarea lăstarilor tineri cărnoşi şi alburii, fie a rizomului orizontal prevăzut cu multe rădăcini cilindrice mai mult sau mai puţin paralele comparate cu coastele prinse de şira spinării (a se vedea şi spata dracului).

Copilul dracului *(Phallus impudicus)* < autohtonul copil[4]: miconim dat unei ciuperci caracterizate prin multe nume depreciative şi pornografice datorită aspectului ei de penis şi a mirosului neplăcut.

[4] I. I. Russu, Etnogeneza românilor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

Cornul dracului (*Aruncus vulgaris*): din corn „excrescenţă frontală (cu vârful ascuţit) a unor animale” (cf. lat. cornus, după M. Vinereanu subst. corn este prelatin, din rad. i.-e. *kṛn- „corn”). Fitonimul, cu multă imaginaţie, ar putea reda morfologia inflorescenţei sau provine dintr-o confuzie cu altă plantă, probabil *Lycopodium clavatum*, care se numeşte ca şi *Aruncus vulgaris*, cornăţel şi coada alor de vânt.

Dintele dracului (*Bidens spp., Polygonum hydropiper*), < dinte (< lat. dens,- ntis, v.ind. danta). *Bidens spp*. au bulbili, fructe sau seminţe dentiforme ori cu dinţişori. *Polygonum hydropiper* are frunzele asemenea unor canini de câine. Bulgarii şi sârbii şi croaţii au pentru *Tribulus terrestris* şi *Bidens tripartitus* numele babini zŭbi „dinţii babei”). *Polygonum hydropiper* se numeşte dintele dracului mai degrabă pentru că pişcă sau „muşcă ca dracu”.

Dracă (*Paliurus spina-christi, Xanthium spinosum)* (a se vedea dracilă)

Dracena, dracenă (1) (*Dracaena spp.)*: din numele ştiinţific Dracaena (femininul lat. draco „balaur, şarpe” < gr. drákon) din care germ. Drachenbaum, Schlangenlilie, fr. dragonnier, engl. dragon tree ş.a.

***Dracenă* (2)** (*Berberis vulgaris*): în loc de dracilă.

Dracilă (*Berberis vulgaris, Lycium barbarum, Onopordon acanthium, Xanthium spinosum*), ***dracilă japoneză*** (*Berberis thungergii*), ***dracină, dragină*** (*Berberis vulgaris*), ***dracă*** (*Paliurus spina-christi, Xanthium spinosum), **drăcoaică** (?Paliurus spina-christi)*: plantele fiind toate spinoase, fitonimele înglobează tema i.-e. *dara-k- „a agăţa, a sfâşia”, din care v.ind. daraka „care rupe, care sfâşie, care deşiră” şi rom. darac „unealtă cu dinţi pentru scărmănat şi pieptănat lâna, cânepa, inul” (cf. şi bg., scr. darak, ngr. taráki, tc. tarak, darak), dreglă „ragilă, razilă, perie pentru lână” şi sl. dračĭ (inclusiv bg. draka) „mărăcine”, din care se consideră că vin fitonimele româneşti (a se vedea şi căruţa dracului). Puetm reconsitui şi un i.-e. *dhregh- „plantă spinoasă”, la care, pe lângă fitonimele româneşti şi slave, aparţine şi v.ind. drākša „ghimpe”, v.irl. draigen (*Prunus spinosa*), gallo-rom. dragenos „spin”. După M. Vinereanu fitonimul dracilă este de origine traco-dacă. Fitonimul drăcoaică pentru *Paliurus spina-christi* este semnalat din Hudeşti (jud. Botoşani), unde, în opinia lui C. Drăgulescu, arbustul nu poate exista, fiind un element termofil. Posibil ca informatoarea de la care am cules denumirea, să o cunoască, poate şi planta, de la cineva din sudul ţării. Subliniem că şi bulgarii spun arbustului *Paliurus spina-christi* draka.

Dracon (*Artemisia dracunculus*): şi germanii îi spun Dragon, francezii dragon, italienii *Dragone*, adaptări după numele ştiinţific, respectiv lat. dracunculus (diminutiv al lat. draco „balaur, şarpe”). Planta n-are nimic comun cu şarpele, numele dracunculus dându-i-se

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

prin adaptarea arab tharchûn (la Clusius tragum vulgare, la Mattiolus dragoncellus, la Tabernaemontanus Drakonkraut). În engleză specia se numeşte tarragon (rom. tarhon).

Drăcoaică *(Geranium palustre,* ?*Paliurus spina-christi)* (a se vedea dracilă),

Drăcuşor (*Anthurus archeri*) (a se vedea hribul dracului)

Fasola/Fasolea dracului (*Aristolochia clematitis, Crotalaria retusa*): din ngr. fasóli şi lat. phaseolus (din care şi sl. fasol'), ambele din gr. pháselos "luntre" (aluzie la forma fructului), cu originea în rad. i.-e. *bhak'ā a dat, pe de o parte v.gr. phacós „linte" pe de alta v.gr. phasiolos „fasole", ultimul fitonim provenit dintr-o limbă satem, poate tracă). Şi macedoromânii şi meglenoromânii spun speciilor de *Phaseolus* făsule, făsul'iŭ, albanezii fasule, bulgarii fasuli, sârbii şi sârbo-croaţii fasul', ruşii fasol', grecii fasoli, fasuli, turcii fasulia etc. Plantele care nu au păstăi tipice ori au păstăi necomestibile (chiar toxice) au fost considerate ale dracului. *Crotalaria retusa* este numită de englezi devil bean, probabil, fiindcă are păstăile negre.

Floarea dracului (?*Knautia spp.*) (a se vedea muşcatul dracului): din lat. floris, florem.

Ghiara dracului (*Harpagophytum procumbens, Phyteuma tetramerum* şi *spp.)* < autohtonul gheară[5]. Poporul a asemuit florile, frunzele sau fructele plantelor cu ghearele dracului. *Harpagophytum procumbens* se numeşte şi în germană Teufelskralle şi în engl. devil's claw (numele românesc fiind un calc după acestea). Germanii spun şi speciilor de *Phyteuma* Teufelskralle, iar maghiarii varju köröm „gheara ciorii".

Hăţul dracului (*Clematis vitalba*): din hăţ „frâu, curelele/funiile cu care se conduce calul" (cf. interj. haţ şi verbul a înhăţa „a apuca, a prinde"); eventual metateză după germ. zuhalten „a ţine direcţia", v.germ. ziohan, germ. ziehen „a trage" (germ. Zügel pentru hăţ). Conform unei legende curpenul (căci despre el este vorba) a apărut dintr-un hăţ dăruit unui ţăran de către diavol, hăţ pe care săteanul l-a aruncat la marginea unei păduri.

Hribul dracului **(***Boletus satanas*?) < ucr. hryb, ceh., slov. hřib (*Boletus*), rus. grib(î) „burete". Cu siguranţă şi aici (ca şi în cazul fitonimelor ciupercă, ciuciuleţi ş.a.) avem semnificaţia din sfera „ridicătură, cocoaşă, moţ", cf. sl. chribŭ, gŭrbŭ „spinare", bg. gărb, scr. grbica „cocoaşă", rom. gârbă „spinare", gârbov „cocoşat" (tema *gerbh-, *grebh- a rad. i.-e. *ger- „a îndoi, a încovoia"). Miconimul hrib, ca şi lat. boletus, s-a extins şi la alte specii de ciuperci, ajungând să însemne „burete". Ciuperca este toxică.

[5] I. I. Russu, Etnogeneza românilor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

Iarba dracului (*Agropyron repens, Chelidonium majus, Cuscuta spp., Datura stramonium, Nicotiana tabacum*): iarbă din lat. herba. plantele sunt considerate ale dracului fiindcă sunt toxice (*Chelidonium majus, Datura stramonium, Nicotiana tabacum*) sau parazite (*Cuscuta*); despre *Nicotiana tabacum* (tutun) circulă mai multe legende care explică numele (ar fost oferită omului de către diavol).

Îndrăcită *(Eryngium campestre)*: acest scai când se usucă se rostogolește (când bate vântul), „parcă ar avea pe dracu-n el". Şi aici avem, de fapt, o etimologie populară după sl. dračĭ „mărăcine" (a se vedea dracilă).

Măr pielea dracului (*Malus spp.*) < lat. melus, lat. pellem: denumește un soi de mere cu coaja tare.

Mărul dracului (*Citrullus colocynthis*), se deosebește de ***mărul diavolului*** *(Datura stramonium).* Numele se referă, în cele mai multe cazuri, la fructele plantelor. Fructele de *Citrullus colocynthis* sunt ale dracului, deoarece sunt, fie foarte amare, fie toxice.

Mătasea dracului *(Cuscuta epithymum, Cuscuta trifolii* < mătase (<lat. metaxa < gr. métaxa), plantele (unele dintre ele alge) având talul sau tulpina subţire (şi lucios/lucioasă) ca firul de mătase. Germanii au şi ei pentru *Cuscuta* fitonimele Seide, Siden, Hexesid ş.a. Din cauză că specia *Cuscuta trifolii* parazitează trifoiul, mâncat de iepuri, a fost botezată și mătasea iepurelui. Şi *Cuscuta epithymum* parazitează trifoiul şi a fost numită ca atare. Specii de *Cuscuta* au fost numite mătasea dracului fiindcă fac rău culturilor (mai ales de trifoi, lucernă), „strică ca dracu'".

Muşcat de drac (*Scabiosa lucida*) (a se vedea muşcatul dracului).

Muşcata dracului *(Knautia arvensis, Scabiosa atropurpurea, Scabiosa ochroleuca*) (a se vedea muşcatul dracului).

Muşcatul dracului (*Knautia spp., Scabiosa spp., Succisa pratensis),* ***muşcatul dracului de câmp*** (*Knautia arvensis),* ***muşcatul dracului de pădure*** (numit și *Păduroiacă*) (*Knautia dipsacifolia)* < autohtonul a muşca[6], cu referire la rizomul scurt de *Succisa* care pare retezat (*Succisa* vine din lat. succidere „a tăia, a reteza") sau ros/muşcat, în imaginaţia populară, de drac. Mai toate popoarele europene numesc plantele (şi îndeosebi *Succisa pratensis*) muşcatul dracului fiindcă în lat. med. circula fitonimul morsus diabli, din care germ. Teufelsabbiss, fr. mors du diable, engl. devil's bit scabious, magh. ördög harapta fű, pol. drjakiew etc.

[6] I.I. Russu, Etnogeneza românilor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

Napul dracului (*Bryonia alba*). Specia *Bryonia alba* este toxică şi are în sol rădăcină tuberizată, napiformă.

Ochiul dracului (*Knautia arvensis, Knautia dumetorum*)

Opinca dracului (*Ononis arvensis*): florile sunt asemănătoare unor mici opinci (opincă < bg. opinka, opinăk, rus. opanka din sl. opĭnŭkŭ „încălţăminte”.

Orzul dracului (*Hordeum murinum*) cf. lat. hordeum, pers. arzan. Orzul dracului are sensul orz nefolositor omului.

Oul dracului (*Phallus impudicus*) < lat. ovum (a se vedea copilul dracului).

Pana dracului *(Matteuccia struthiopteris)*: ferigă cu frunzele ca nişte pene, crescute buchete, are două feluri de frunze, asimilatoare de culoare verde şi sporifere de culoare negricioasă („ca dracul”).

Părul dracului (*Nardus stricta*): Planta este o pacoste în pajişti, se întinde rapid, are (mai ales spre sfârşitul verii) o culoare palidă, gălbuie. Se numește și pârleac (diavol).

Pcita dracului (*Luzula campestris*): a se vedea pita dracului.

Pipa dracului *(Lycoperdon spp.)*: la maturitate ciuperca pune în libertate pulberi de spori cafenii asemănaţi cu fumul scos de o pipă (cf. magh., ceh., pol. , ital. pipa „lulea”) care, nefiind făcută de om, nu poate fi decât a dracului (a se vedea şi puşca dracului). Maghiarii au şi ei pentru aceste ciuperci numele ördögpipa „pipa dracului”. Şi *Aristolochia clematitis* se numeşte pipa dracului deoarece floarea are forma unei lulele.

Pita dracului (*Luzula campestris*): cuvântul pită „pâine; plăcintă” considerăm că este foarte vechi ca şi v.ind. pita „pâine”, având o largă răspândire (macedorom. şi meglenorom. pită, calabr. pitta, ngr. pita, tc. pite, alb. pitë, bg., scr., magh. pita ș.a.). Plantele au fructe şi frunze, tulpini, receptacule comestibile, hrănitoare ca şi pâinea. Aceste „pite” sunt mâncate mai ales de către copii, dar nu constituie un aliment de calitate. În consecință li s-a adăugat fitonimelor un substantiv cu valoare de atribut genitival care evidenţiază acest fapt: babii, ciorii, cucului, dracului, furnicii, păsării, porcului etc.

Pitacul dracului (*Disciotis venosa*): cu înţelesul „banul dracului”, ciuperca având formă de disc sau de pitac „monedă veche de 5 bani”.

Pomul dracului (*Crataegus monogyna*), se numește așa fiindcă are spini şi, un prelatin termen din tema i.-e. *dara-k- „a agăţa, a sfâşia”, ori sl. dračĭ „mărăcine”, a devenit, prin etimologie populară, drac (a se vedea şi dracilă).

Pula dracului *(Asarum europaeum)* < pulă „penis” (cf. lat. pulla, lat. pullus „pui”; de comparat cu fitonimele rom. pasăre, cocoşel; şi în dialectul madrilen există subst. pola cu

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

semnificaţia „penis” şi „pui de găină”; M. Vinereanu compară termenul românesc cu frig. ballion, gr. phallos „penis”). Florile speciei *Asarum europaeum* amintesc omului din popor de penisul dracului (în special datorită culorii).

Puşca dracului (*Bovista nigrescens, Dianthus carthusianorum, Lasiosphaera gigantea, Mycenastrum corium, Phyteuma tetramerum*): subst. puşcă „armă de foc” (cf. rus., bg. puška, pol. puszka, alb. puškë, magh. puska) are originea, susţinem noi, în rad. i.-e. *peuk' - ”a înţepa” (istrorom. pusia, puşe „puşcă”), iar fitonimele redau, unele, tocmai sensul radicalului indo-european (din care tema sl. pušik- şi rom. pişc-), iar altele termenul derivat „puşcă”. Poate şi subst. puşche(a) „veziculă dureroasă/înţepătoare pe limbă” derivă din rad. i.-e. *peuk'- ”a înţepa” şi nu din lat. pustula. Frunzele speciilor de *Dianthus* înţeapă, de unde şi numele neghină, neghinele, iar *Phyteuma* are flori ca nişte gheare (a se vedea ghiara dracului). De altfel, termenul drac din unele fitonime are, cum spuneam, înţelesul „spin” (ca sl. dračĭ). Ciupercile *Bovista nigrescens, Lasiosphaera gigantea, Mycenastrum corium* (numite, primele două, şi de sârbo-croaţii puš, puša) „puşcă” la maturitate eliberând pulberea de spori, o ciudăţenie care i-a determinat pe săteni să le considere ale dracului. Speciile de *Dianthus* şi *Lychnis viscaria* au fructe capsule mici care, şi ele, crapă la maturitate dar nu atât de spectaculos încât să fi sugerat numele de mai sus. Credem că termenul puşcă din denumirile speciilor de *Dianthus* a putut să apară din analogia dintre dacorom. caranfilă, macedorom. carafilă „garoafă” şi macedorom. carofilă „puşcă”. Sau, în cazul acestor specii, avem a face cu o etimologie populară după un termen cu semantica gr. pyxis, germ. Buchse, Büchse „cutie”, rom. pixă „cutie, puşculiţă”, şi lat. capsella „cutiuţă” (cu referire la morfologia fructului). Tot aici se încadrează şi fitonimul ***puşcăne*** (*Prunus insititia*), pom spinos/înţepător cu corespondentele corcoduş, scolduş, goldan. Sârbii şi croaţii au pentru speciile de *Geranium*, cu fructe ca nişte ciocuri înţepătoare, fitonimul puskava.

Puţa dracului (*Capsicum annuum* var. *longum*): subst. puţă „organ genital” (de comparat cu lat. praeputium „prepuţ”, poate dintr-un lat. *putium „mic” ori din vb. a puţi, cf. lat. putire ori termen prelatin dat fiind v.ind. puccha „penis, coadă”, puţi „împuţit, putoare” din rad. i.-e. *putós „vulvă”). Albanezii au şi ei termenul poc „vulvă”, maghiarii pics, polonezii şi cehii pica „vulvă”, iar sârbo-croaţii puca „puţă”. Majoritatea speciilor au organe (corpuri de fructificaţie, spice sporifere, inflorescenţe, fructe) care seamănă cu un penis, câteva au aspectul sau culoarea vulvei ori au miros neplăcut.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

Ruşinea dracului (*Capsicum annuum* var. *longum*), din adj. roş, roşu (cf. lat. russus, roseus „roşu" sau *rosinus „trandafiriu") din care, de altfel, derivă şi subst. ruşine (din vb. a roşi). (a se vedea puţa dracului).

Sacaua dracului *(Artemisia dracunculus)*: ar putea însemna „verdeaţa dracului" rad. i.-e. *k'ēko- „verdeaţă, nutreţ, plantă verde comestibilă", în care drac este o etimologie populară după lat. dracunculus (a se vedea dracon).

Salata dracului (*Eryngium campestre*) drac sub influenţa sl. dračĭ „mărăcine", specia fiind spinoasă; numai dracul ar putea mânca această plantă ca salată.

Salba dracului (*Rhamnus frangula* actualmente *Frangula alnus*). Numele ar fi fost mai potrivit speciei *Rhamnus cathartica* fiindcă are spini (cf. sl. dračĭ „mărăcine").

Sângele dracului (*Dracena draco*), < sânge (cf. lat.*sanguem < lat. sanguis). Răşina (medicinală) roşietică de *Dracena draco* este numită şi sânge de nouă fraţi prin calchierea numelui turcesc iki kardaş ganî. A fost asemuită şi cu sângele închegat al dracului ori al zmeului (cf. sl. zmiĭ „balaur";). De fapt numele rom. sângele dracului este traducerea lat. livr. sanguis draconis, germ. Drachenblut, fr. sang de dragon, engl. dragon's blood.

Scaiul dracului (*Carlina acaulis, Centaurea calcitrapa, Eryngium campestre, Eryngium maritimum*), ***scaiul dracului de munte*** (*Carlina acaulis*): fitonime pleonastice dacă ţinem seama de faptul că sl. dračĭ „mărăcine". Scaiete poate fi o variantă a fitonimuilui scai din rad. i.-e. *skel- „a tăia" ori un termen din rad. i.-e. *(s)khai-t-„a înţepa, a împunge"; dacii aveau pentru un scai (*Dipsacus laciniatus*) numele skithe şi skiare; amintim aici şi ornitonimele scatiu, scatiaş, sca(i)ete (*Carduelis spinus*), scă(i)ecior, scăiţar, scăier, scăişor, pasărea scaiului (*Carduelis carduelis*), care desemnează păsări ce se hrănesc cu fructele scaieţilor.

Scara dracului (*Cirsium furiens*): pentru o plantă cu ţepi atât de puternici presupunem că fitonimul are înțelesul de „scaiul dracului" ori „scai-mărăcine" (cf. sl. dračĭ „mărăcine"), termenul scară fiind o etimologie populară din scai ori dintr-un cuvânt provenit din rad. i.-e. *sker- „a tăia", din care, probabil şi istrorom. scare, scoare „foarfece". Cu multă imaginaţie, totuşi, am putea compara planta ori frunzele ei penat-lobate cu o scară.

Scârna dracului (răşina plantei *Ferula asa-foetida*): scârnă „căcat" (din sl. skvrŭna „poluare") (a se vedea căcatul dracului).

Scuipatul dracului (*Russula emetica*) < a scuipa (cf. lat. *scupire < lat. conspuere din rad. i.-e. *(s)piēu- „a scuipa"; M. Vinereanu consideră verbul a scuipa prelatin), aluzie la spuma care apare uneori pe *Cardamine pratensis*, produsă de larvele insectei *Aphrophora*

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

spumaria. Germanii au pentru plantă nume cu aceeaşi semnificție. Ciuperca *Russula emetica* este o ciupercă toxică, cu gust pişcător, apărută, în credinţa populară pe locul în care a scuipat dracul.

Spasul dracului (*Dryopteris filix-mas, Dryopteris spinulosa, Phyllitis scolopendrium, Polypodium vulgare*): din spas „parte a ţesăturii nerulată încă pe sul” (< lat. spatium), cu înţelesul „ţesătura dracului” ori din spată (a se vedea spata dracului). Nu excludem nici posibilitatea să avem a face cu o etimologie populară după tema *supas-, cf. rad. i.-e. *suep- „a azvârli, a arunca”, aici cu înțelesurile de „a se şupi, a se năpusti, a năvăli” dat fiind corespondentul năvalnic.

Spata dracului (*Dryopteris filix-mas, Dryopteris spinulosa, Matteuccia struthipteris, Phyllitis scolopendrium, Polystichum lobatum, Pteridium aquilinum*): ferigi cu frunze asemănătoare spatei (cf. lat. spatha, gr. spáthe; după M. Vinereanu traco-dac) războiului de ţesut. Desigur, cu astfel de spate nu poate ţese decât dracul.

Spinele dracului, ***spinul dracului*** (*Eryngium campestre*) < lat. spinus. Are aculei înţepători.

Spinţa dracului (*Eryngium campestre*) a se vedea spinele dracului.

Tămâia dracului (*Nicotiana tabacum*) este numită în glumă așa (căci, în popor se spune că dracul „tămâiază” cu tutun).

Tortul dracului (*Cuscuta spp.*) < tort „fir tors” (< lat. tortus < lat. torquere „a întoarce”; există şi v.ind. tark „a întoarce”, tarku, tarkuta „fus”; M. Vinereanu consideră verbul a toarce de origine traco-illirică) specii parazite ale diferitor plante (cimbrişor, in, măzăriche, plop, salcie, trifoi, urzică ş.a.) ale căror tulpini sunt ca nişte fire. Un astfel de „tort” ciudat era considerat ca fiind al dracului. Germanii îl numesc și ei Teufelszwirn.

Tutunul dracului (*Lobelia tupa)* < tc. tütün. *Lobelia tupa poartă numele german* Teufels-Tabak şi englez devil's tobacco, cel românesc fiind un calc.

Dumitru Bejan[7] arăta că în fitonimia românească, din domeniul ființelos supra- (sau sub) naturale, ireale, termenul *drac* este constituentul lexical cel mai frecvent în formarea denumirilor populare românești de plante. Din păcate, autorul nu prezintă nicio dovadă în acest sens. De asemenea, face precizarea, cum că uneori e mai greu de explicat care este semnificația cuvântului *drac*. Din analiza noastră reiese, că plantele se numesc astfel, în

[7] Dumitru Bejan, Nume românești de plante, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 97.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

primul rând, datorită aspectului lor, cu rare excepții, neplăcut sau pentru că au un miros neplăcut. Urmează, ca număr, denumirile provenite din calcuri sau etimologii populare, apoi speciile necomestibile. Ultimele două locuri sunt ocupate de fitonimele plantelor parazitare și cele ale căror explicații sunt de natură mitologică, religioasă etc.

Astfel obținem următorul tablou[8]:

Plante necomestibile	**Plante parazitare, dăunătoare semănăturilor**	**Plante denumite astfel după aspect, plante cu miros neplăcut sau spini**	**Calc lingvistic sau etimologie populară**	**Explicație mitologică, religioasă sau de altă natură**
Ardeiul dracului	*Barba dracului*	*Buruiana dracului*	*Buretele dracului*	*Buruiana dracului*
Fasolea dracului	*Buruiana dracului*	*Capul dracului*	*Capul dracului*	*Hățul dracului*
Floarea dracului	*Busuiocul dracului*	*Cașul dracului*	*Căcatul dracului*	*Iarba dracului*
Hribul dracului	*Coada dracului*	*Căcatul dracului*	*Coada dracului*	*Pielea dracului,*
Iarba dracului	*Părul dracului*	*Călcâiul dracului*	*Dracena*	*Tămâia dracului*
Mărul dracului	*Tortul dracului*	*Cimpoiul dracului*	*Dracon*	
Mătasea dracului		*Căruța dracului*	*Drăcoiacă*	
Napul dracului		*Cânepa dracului*	*Ghiara dracului*	
Orzul dracului		*Chica dracului*	*Îndrăcită*	
Scuipatul dracului		*Coasta dracului*	*Sacaua dracului*	
		Copilul dracului	*Sângele dracului*	
		Cornul dracului	*Spasul dracului*	
		Dintele dracului	*Tutunul dracului*	
		Dracilă		
		Drăcușor		
		Hățul dracului		
		Hribul dracului		
		Îndrăcită		

[8] În cazurile în care unele fitonime pot avea mai multe explicații, le-am notat de mai multe ori în coloanele corespunzătoare.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

		Mușcat de drac		
		Mușcata dracului		
		Mușcatul dracului		
		Opinca dracului		
		Ochiul dracului		
		Oul dracului		
		Pana dracului		
		Pcita (pita) dracului		
		Pipa dracului		
		Pitacul dracului		
		Pomul dracului		
		Pula dracului		
		Pușca dracului		
		Puța dracului		
		Rușinea dracului		
		Salata dracului		
		Salba dracului		
		Scaiul dracului		
		Scara dracului		
		Scârna dracului		
		Scuipatul dracului		
		Spasul dracului		
		Spata dracului		
		Spinele (spinul) dracului		
		Spința dracului		
		Tortul dracului		

Cu siguranță, în denumirile populare românești de plante, etimonul latin al termenului drac nu este reprezentat în sensul său propriu. Oamenii din popor au trecut lexemul prin filtrul religios (nu neapărat creștin) sau mitologic. Informatorii noștri nu îl asociază pe diavol cu șarpele, nici măcar cu referire la episodul păcatului originar, constituentul lexical al

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)

fitonimelor analizate exprimând cu precădere atribute neplăcute, necurate, nefirești sau dăunătoare omului.

BIBLIOGRAFIE:

Bariţiu, Gh., *Vocabulariu de numele plantelor transilvane, românesc, latinesc (după sistema lui Linné), nemţesc şi unguresc*, in *Calendariu pentru poporul român pe anul 1858*, 23-25 şi pe anul 1858, 15-32, Braşov.

Bejan, Dumitru, *Nume româneşti de plante*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.

Berinde. A., S. Lugojan, *Contribuţii la cunoaşterea limbii dacilor*, Timișoara, Editura Facla, 1984.

Borza, Al.. *Dicţionar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

Brâncuş, Gr., *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.

Chivu, Gheorghe, *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Editura Academiei, București, 2008.

Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în Dictionarium valachico-latinum*, în *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze, Actele celui de al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, I, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 333-340.

Drăgulescu, Constantin, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești,* Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuţii la cunoaşterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universităţii „Lucian Blaga”, 2000.

Florea Marian, Simion, *Botanica poporană română*, vol. I-III, Suceava, Editura Mușatinii, 2008 – 2010.

Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, Bucureşti, 1894.

Russu, I.I., *Etnogeneza românilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

Vinereanu, M., *Dicționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică*, București, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.

BDD-V2043 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:15 UTC)